

УРОК 8

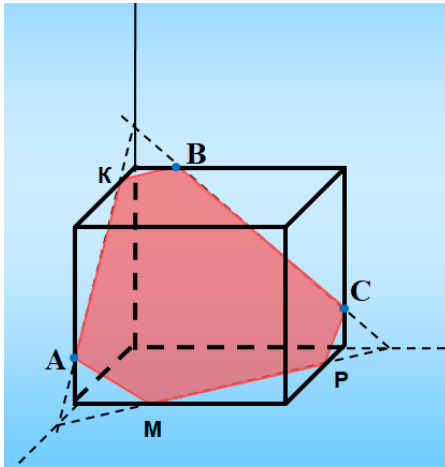
Тема уроку: Призма. Пряма і правильна призми

Підручник з математики для 11 класу § 4 п. 16

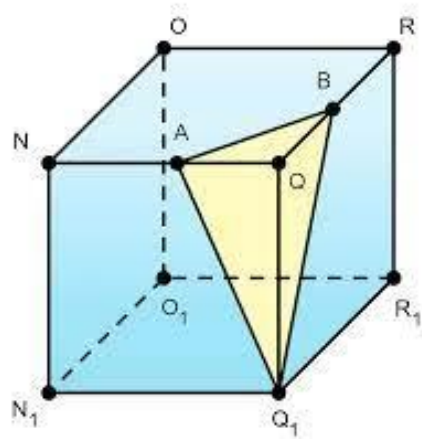
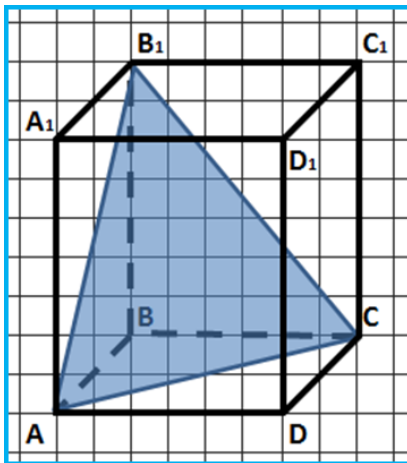
Сьогодні на уроці ви повинні засвоїти поняття призми, розглянути елементи призми (бічні грані призми, основи призми, бічні ребра призми, ребра основ призми, висота призми, діагональ призми); засвоїти поняття правильної призми, діагонального перерізу призми, площі поверхні призми і теорему про площу бічної поверхні прямої призми. Не забувайте розвивати просторову уяву. Навчіться відрізняти між собою прямі, похилі та правильні призми; аналізуйте умову задачі та використовуйте отриманні знання на практиці.

Перевірка домашнього завдання

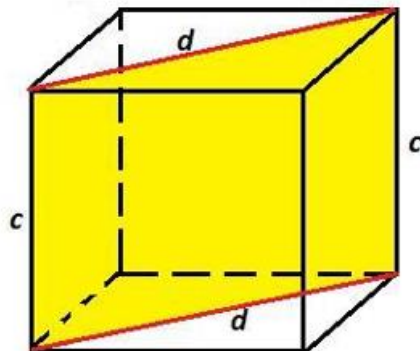
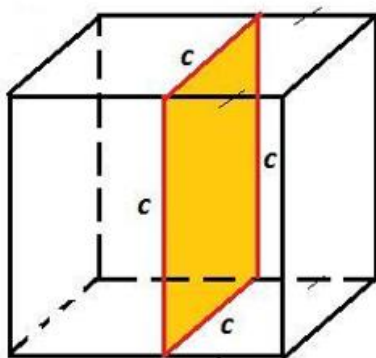
Завдання 1:

Завдання 2:

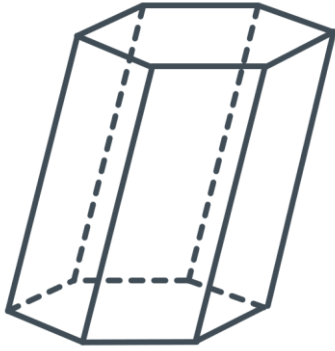

Завдання 3:

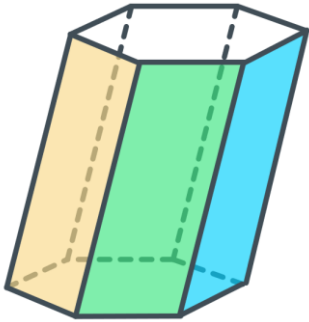

Вивчення нового матеріалу

• Призма, елементи призми

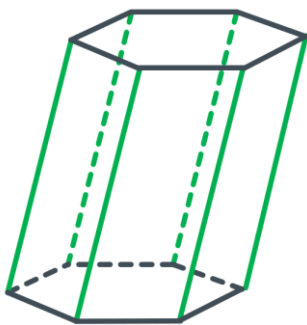
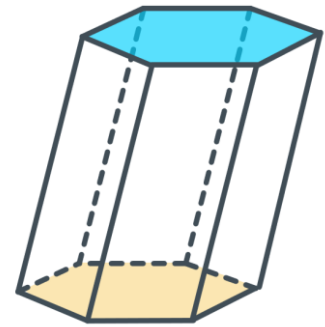

Многогранник, дві грані якого – рівні n -кутники, що лежать у паралельних площинах, а решта n граней – паралелограми, називають **n -кутною призмою**

Бічні грані призми – паралелограми;

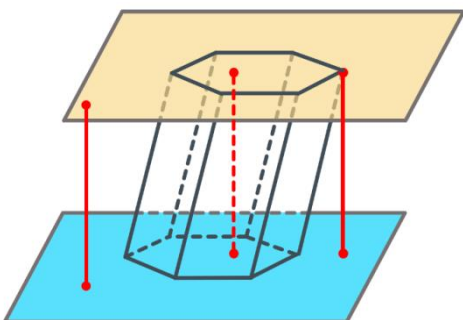
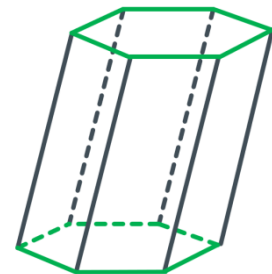
Основи призми – рівні n -кутники;

Бічні ребра призми – ребра, які не належать основам

➤ Що можемо сказати про бічні ребра призми?
(Так як сусідні бічні грані призми – паралелограми, що мають спільну сторону – бічне ребро, то всі бічні грані призми є рівними та паралельними)

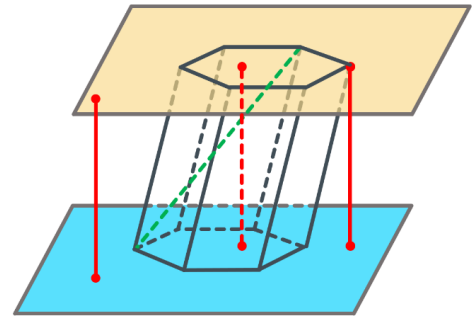
Ребра основ призми – сторони основ

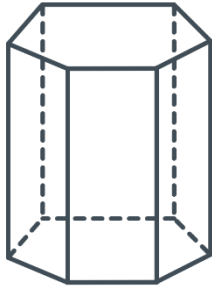
➤ Що буде висотою призми?

Висота призми – перпендикуляр, опущений з будь-якої точки площини однієї основи на площину іншої основи.

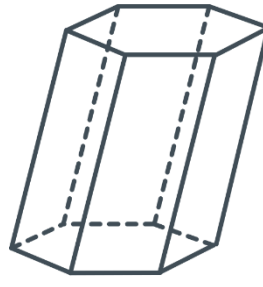
Діагональ призми – відрізок, що сполучає дві вершини призми, які не належать одній грані.

• **Пряма і похила призми**

Пряма призма

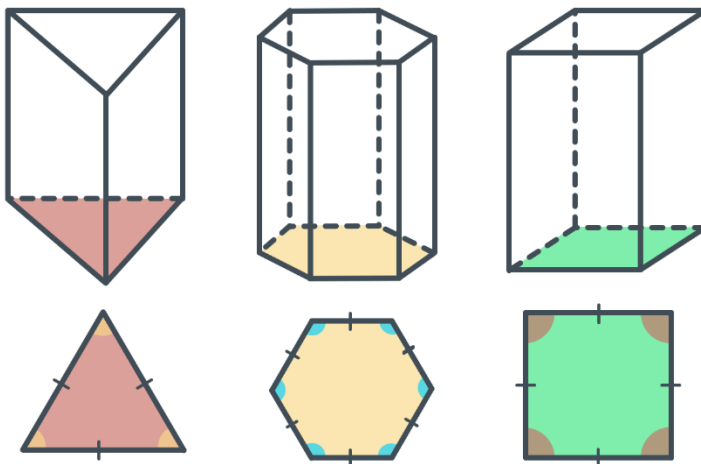

Похила призма

Призма називається **прямою**, якщо її бічні ребра перпендикулярні до площини основи.

- Що можемо сказати про висоту прямої призми?
(Кожне бічне ребро прямої призми є її висотою)
- Що можемо сказати про бічні грані прямої призми?
(Так як бічні ребра перпендикулярні до площини основи, то усі бічні грані прямої призми - прямокутники)

• **Правильна призма**

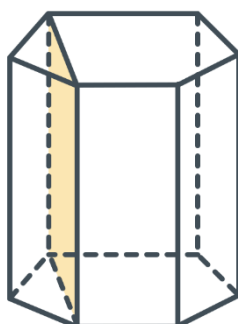

Правильна призма – пряма призма, в основі якої правильний багатокутник.

*Многокутник називається правильним, якщо в нього всі кути і сторони рівні між собою.

• **Діагональний переріз призми**

Пряма призма

Діагональний переріз призми – переріз площиною, яка проходить через два бічних ребра, що не належать одній грані та діагональ основи

- Що можемо сказати про перерізи прямої та будь-якої іншої призми?

(Так як кожний діагональний переріз проходить через бічне ребро, перпендикулярне до основи, то всі кути діагонального перерізу є прямими, отже **діагональний переріз прямої призми – прямокутник**;

Діагональним перерізом будь-якої призми є паралелограм)

- **Площа поверхні призми**

Площею бічної поверхні призми називають суму площ усіх її бічних граней.

Площею поверхні призми (ще говорять: «площа повної поверхні призми»)

називають суму площ усіх її граней. Очевидно, що виконується така рівність:

$$S_{\text{п}} = S_{\text{б}} + 2S_{\text{осн}}$$

$S_{\text{п}}$ - площа призми

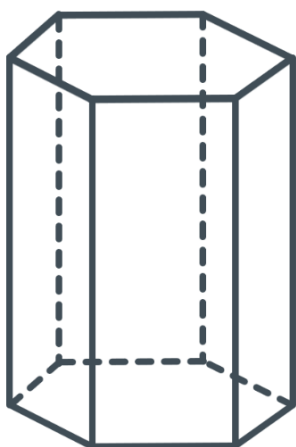
$S_{\text{б}}$ - площа бічної поверхні

$S_{\text{осн}}$ - площа основи призми

Теорема (про площу бічної поверхні прямої призми)

Площа бічної поверхні прямої призми дорівнює добутку периметра її основи та бічного ребра призми.

$$S_{\text{б}} = P_{\text{осн}} \cdot b$$

Доведення:

Нехай: $a_1, a_2, \dots, a_n$ - довжини ребер основи;

b – довжина бічного ребра;

➤ Що можемо сказати про площу бічних граней призми?

(Так як кожна бічна грань прямої призми прямокутник, то площу бічної поверхні можна знайти за допомогою формули площі прямокутника)

➤ Як можемо виразити площу бічних граней?

(Так як одна сторона кожного прямокутника – ребро основи, а друга – бічне ребро, то їх площу можемо знайти як добуток бічного ребра на ребро основи)

$$S_{\text{б}} = a_1b + a_2b + \dots + a_nb = (a_1 + a_2 + \dots + a_n)b = P_{\text{осн}} \cdot b$$

Доведено

Закріплення нових знань та вмінь учнів

№1

Яку найменшу кількість граней може мати призма?

Розв'язок:

Це трикутна призма, вона має:

5 граней;
6 вершин;
9 ребер;

Відповідь: 5

№2

Чи є правильним твердження:

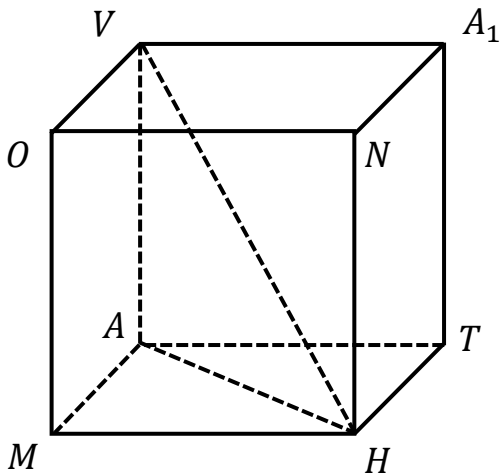
- 1) Бічне ребро прямої призми перпендикулярне до будь-якої діагоналі її основи;
- 2) Якщо всі ребра призми рівні, то вона є правильною;
- 3) Якщо всі ребра прямої призми рівні, то вона є правильною;

Розв'язок:

- 1) Так.
- 2) Ні. В такому випадку можлива і похила призма, і пряма.
- 3) Ні. В основі правильної призми може бути тільки правильний багатокутник, рівність всіх сторін не гарантує рівність всіх кутів багатокутника основи призми. Наприклад, ромб має всі рівні сторони але кути можуть бути різними.

№3

Сторона основи правильної чотирикутної призми дорівнює 3 см, а висота - $3\sqrt{6}$ см.
 Знайдіть діагональ призми

Дано:

$MATHNOVA_1$ – правильна призма;
 $MATH$ – квадрат (очевидно з умови);
 $MA = 3$ см
 $AV = 3\sqrt{6}$ см

Знайти:

VH – ?

Розв'язок:

$$\left. \begin{array}{l} MATH - \text{квадрат} \\ MA = 3 \text{ см} \\ AN = MA\sqrt{2} \end{array} \right| \Rightarrow AH = 3\sqrt{2} \text{ см}$$

Розглянемо $\triangle VAN$:

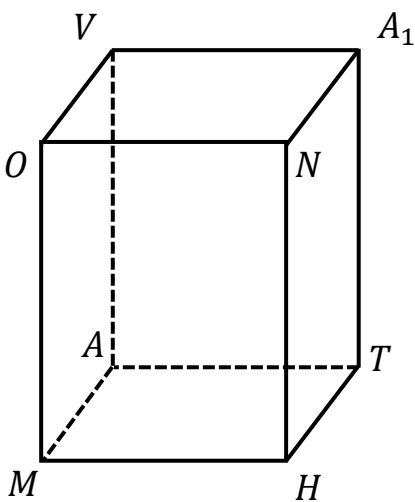
$$\left. \begin{array}{l} \angle VAH = 90^\circ \text{ (пряма призма)} \\ AV = 3\sqrt{6} \text{ см} \\ AH = 3\sqrt{2} \text{ см} \end{array} \right| \begin{array}{l} \xrightarrow{\text{за теоремою}} \\ \text{Піфагора} \end{array} VH = \sqrt{VA^2 + AH^2}$$

$$VH = \sqrt{VA^2 + AH^2} = \sqrt{9 \cdot 6 + 9 \cdot 2} = \sqrt{9 \cdot (6 + 2)} = \sqrt{9 \cdot 8} = \sqrt{72} = \sqrt{36 \cdot 2} = 6\sqrt{2} \text{ (см)}$$

Відповідь: $6\sqrt{2}$ см

№4

Знайдіть площу бічної поверхні призми, висота якої дорівнює 6 см, а основою є паралелограм зі сторонами 2 см і 3 см

Дано:

$MATHNOVA_1$ – пряма призма;
 $MATH$ – паралелограм, за умовою;
 $MA = 2$ см
 $AT = 3$ см
 $AV = 6$ см

Знайти:

S_6 – ?

Розв'язок:

$$\left. \begin{array}{l} S_6 = P_{MATH} \cdot b \\ P_{MATH} = 2(MA + AT) \\ b = AV = 6 \text{ см (в прямій призмі} \\ \text{висота збігається з бічним ребром)} \end{array} \right| \Rightarrow S_6 = 2(2 + 3) \cdot 6 = 60 \text{ см}^2$$

Відповідь: 60 см^2

Домашнє завдання: Опрацювати § 4 п.16

Виконати № 16.7; 16.9; 16.11; 16.18